

De Carrington-doctrine

In de nacht van 1 op 2 april 1982 bracht de Argentijnse marine een invasieleger van 4500 man aan wal op de Falkland Eilanden, de Britse eilandengroep in het zuiden van de Atlantische Oceaan. De Britse verdediging (79 mariniers) bood slechts korte tijd weerstand.

De aanval was voor Londen een pijnlijke verrassing. Hoewel Argentinië enkele weken tevoren het onbewoonde eiland South Georgia had bezet en de Britse ambassadeur in Buenos Aires had gewaarschuwd dat bijna de gehele Argentijnse marine op zee was en een aanval op de Falkland Eilanden dreigde, nam de minister van Buitenlandse Zaken, Lord Carrington, de situatie niet ernstig. Zelfs toen de hoofdplaats Port Stanley en het enige vliegveld al was ingenomen gaf onderminister Humphrey Atkins het Lagerhuis nog de verzekering dat er niets aan de hand was. Pas vijftien uur na het begin van de vijandelijkheden kreeg men in Londen een nauwkeuriger beeld maar toen was de strijd al achter de rug. Hier en daar was er nog een Falklander die met zijn jachtgeweer de Argentijnen onder vuur nam.

Carringtons blunder was evident. Hij had oorlog niet zien aankomen. Samen met zijn beide onderministers nam hij ontslag omdat hij zich verantwoordelijk achtte voor de 'vernederende beleddiging' die het Verenigd Koninkrijk was aangedaan.

Dit ontslag uit eigen beweging - en niet gevolgd door een kabinetscrisis - is bij ons bekend geworden als de Carrington-doctrine, een manier van doen die met name door Bolkestein als een waardevol voorbeeld ter navolging is aanbevolen.

Als de Britten dat wisten zouden ze er van opkijken. Een vertrek als dat van Carrington is in het Britse tweepartijstelsel de gewoonste zaak van de wereld. Het parlement waar de eigen partij van de minister (vrijwel) altijd de absolute meerderheid heeft, stuurt bijna nooit ministers weg. Dat is geen kwestie van de plenaire vergadering maar van de meerderheidsfractie, die achter gesloten deuren vergadert: wat voor de buitenwacht vrijwillig lijkt, is binnenskamers vaak gedwongen.

Engelse bewindslieden zijn per definitie lid van het Lager- of Hogerhuis, wie geen lid is mag in het parlement niet spreken (lastig voor ministers..) De constitutioneel noodzakelijke combinatie van ministerschap en parlementslidmaatschap maakt dat een minister die aftreedt niet meteen in de politieke woestijn belandt. Hij blijft als lid van het Lager- of Hogerhuis bij de politiek betrokken. Zo ook Carrington: twee jaar na zijn aftreden volgde hij Luns op als secretaris-generaal van de NAVO.

In het Nederlandse coalitiestelsel is tussentijds aftreden van een afzonderlijke minister veel problematischer. De betrokkene loopt een flink risico in de politieke woestijn te verdwijnen. Pas bij de eerstvolgende verkiezingen kan hij een gooi naar het kamerlidmaatschap doen. Menige politicus zal dat risico niet willen lopen. Voorts zal de eigen partij de neiging hebben een ontslag te voorkomen omdat de positie van het eigen smaldeel in de ministerraad met de komst van een nieuweling eerder zwakker dan sterker wordt. De coalitie komt onder spanning. In de homogene Britse meerderheidskabinetten is dat risico afwezig.

En voorts: door de onmogelijkheid om kamerlidmaatschap met het ministerschap te combineren is het nog maar de vraag of er een opvolger van behoorlijke kwaliteit wordt gevonden die bereid is zijn functie op te geven voor een kortdurend ministerschap.

Maar het belangrijkste in de vergelijking is natuurlijk het geval zelf. Carrington trad uit eigen (?) beweging af en dat lijkt fraai. Maar goed beschouwd kon hij eigenlijk niet anders. Voor een minister die een dreigende oorlog over het hoofd ziet, waarschuwingen negeert en het Lagerhuis laat weten dat er niets aan de hand is terwijl de slag al verloren is - zo'n minister zou in ieder ander land ook moeten opstappen. Ergers blunderen kan niet.

Dat Carringtons aftreden niet tot een kabinetscrisis leidde, is volstrekt logisch. Nergens ter wereld treedt een kabinet af als het land net in oorlog is. Een demissionair kabinet terwijl de soldaten worden opgeroepen - dat is onzin.

Goed beschouwd blijft er van het Britse voorbeeld niets ter navolging over. De 'Carrington-doctrine' is borreltafelpraat. ♦

door Jan Vis

Mr. J.J. Vis is lid van de Raad van State en oud-hoogleraar staatsrecht.